

Rodna Gruda

Ljudska knjižnica Metlika – vir bralne kulture v Beli krajini

People's Library of Metlika –Source of the Bela Krajina Reading Culture

Objavljeno dne/Published on: 06.02.2015

Avtor članka/Article Author: Vesna Vukšinič Zmaić

Združenje splošnih knjižnic Slovenije vsako leto razpisuje nagrado za najboljše projekte knjižnic. Kandidira lahko posamezna splošna knjižnica, ki je izvedla projekt samostojno ali v partnerstvu z drugimi organizacijami v okolju, nosilka projekta pa je splošna knjižnica. Nagrado za najboljši projekt »Bilo je ...«, ki je skupni naslov za pogovorno-glasbene večere, je v letu 2014 prejela Ljudska knjižnica Metlika. Priznanje je več kot dobrodošlo, saj Ljudska knjižnica Metlika letos praznuje 150. obletnico prve čitalnice na Dolenjskem. Že v 19. stoletju je bila čitalnica v Metliki središče kulturnega dogajanja in danes tudi s to nagrado dokazuje, da svoje poslanstvo še vedno odlično opravlja

The Association of the Public Libraries of Slovenia annually presents the award for the best library projects. Any individual public library which carried out a project individually or in cooperation with other local organization may receive the award, as long as the public library itself was in charge of the project. In 2014, the Public Library of Metlika received the award for the best 'It happened...' project, which is an umbrella term for hosting an evening of dialogue and music. The award was more than welcome since the Public Library of Metlika is this celebrating the 150th anniversary of the first reading room in Lower Carniola. In 19th century, the Metlika reading room was already the center of cultural events and today, by receiving this award, they prove that they still excel at performing their mission.

Knjižnico v 3. nadstropju
zgradbe pesti velika
prostorska stiska

Čitalnica je zaživela že ob ustanovitvi. Prirejala je veselice, plese, veseloigre, izlete, naraščalo je članstvo. Med prvo svetovno vojno je delovanje nekoliko zastalo, po njej pa je zopet začela z rednim poslovanjem. Tudi med drugo svetovno vojno knjižnica ni delovala. Večji del knjižničnega fonda je izginil ali propadel. Tako je bilo ob koncu druge svetovne vojne knjižničarstvo v Beli krajini skoraj povsem uničeno. Leta 1945 je bila sprejeta uredba Ministrstva za prosveto o ustanovitvi ljudskih knjižnic za območje vsakega krajevnega Narodnoosvobodilnega odbora, kar je ustrezalo obsegu kasnejših občin. Tako je v Metliki oktobra 1946 začela delovati Ljudska knjižnica. Do leta 1961 je bil nakup knjižničnega gradiva zelo skromen. Sredstev za nakup je bilo zelo malo, saj je metliška občina sodila med nerazvite v Sloveniji.

Jugovzhodna Slovenija žal še danes ne sodi med razviti del Slovenije, čeprav je v njej nastala prva hranilnica na Dolenjskem (1874), prva gasilska brigada v Sloveniji (1869) in prva čitalnica. O delovanju Ljudske knjižnice Metlika smo se pogovarjali z direktorico Marto Strahinič.

Na vprašanje, kako dobro je knjižnica danes založena s knjižnim gradivom in kako se obnavlja, Strahiničeva odgovarja, da mora biti sodobna knjižnica založena s knjižnimi novostmi – po le-teh je tudi največje povpraševanje. V sedemdesetih letih so Državna založba Slovenije, Mladinska knjiga, Cankarjeva založba, Založba Obzorja in drugi oskrbovale knjižnice s knjigami, kar danes ni več praksa. Gradivo kupujejo s finančno pomočjo Občine in Ministrstva RS za kulturo. Založbe knjige podarjajo le občasno, najpogosteje za nagrade bralcem, ki sodelujejo v projektih knjižnice, kot so bralne značke, knjižne uganke in drugo. Zaradi večnega pomanjkanja finančnih sredstev metliška knjižnica kupi po en, največ dva izvoda gradiva, letno pa to znese tudi do 1.300 enot knjižničnega gradiva.

S knjigo tudi na dom

V želji, da pride dobra knjiga tudi v roke podeželskega bralca, je knjižnica že v šestdesetih letih prejšnjega stoletja izdelala osem lesenih kovčkov s policami, v katere so shranili 200 knjig s seznamom in dokumentacijo za izposajo. Na tedanje podružnične šole v občini so jih razpošiljali na različne načine, tudi s kmečkimi vozovi. Danes je za enakomerno dostopnost knjižnične dejavnosti poskrbljeno z bibliobusom Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto, ki ima v metliški občini pet postajališč in pripelje enkrat mesečno. Za vse tiste, ki zaradi visoke starosti, dolgotrajne bolezni ali invalidnosti ne morejo priti v knjižnico, Ljudska knjižnica Metlika ponuja brezplačno storitev »Knjiga na dom«. Knjige in drugo gradivo prinesejo na dom, le poklicati morajo in sporočiti svoje želje po gradivu. Poskrbijo tudi za stanovalce Doma starejših občanov Metlika, in sicer s projektom »Srečanje s knjižničarko«. Enkrat mesečno jih knjižničarka obišče, dostavi željeno gradivo, pogovarjajo se o prebranih knjigah, knjižničarka jim tudi kaj prebere.

Lea Grabrijan – začetnica knjižničarstva v Beli krajini

Prva in edina strokovno usposobljena knjižničarka v Metliki je bila do leta 1985 Lea Grabrijan. V Beli krajini je začela postavljati temelje današnji metliški knjižnici. Uvedla je knjižni in kataložni imenik bralcev, ki ga dotlej ni bilo, prav tako pa tudi dnevno statistiko obiskovalcev in izposojenega gradiva.

Računalniška informacijska mreža COBISS (Kooperativni online bibliografski sistem in servisi) je računalniški program, s katerim si v Sloveniji danes pomagajo vsi, ki iščejo knjižnična gradiva in publikacije. Za mlade iskanje preko COBISSA načeloma ne predstavlja težave, za starejše pa v Metliki občasno organizirajo izobraževanje.

Tradicija čitalnic živi naprej

Ljudska knjižnica Metlika nadaljuje tradicijo čitalnice in v občini poskrbi tudi za različne dejavnosti in prireditve. Zelo dobro je obiskana poletna prireditev »Pridi zvečer na grad«, ki je z leti pridobila na ugledu. Z organizacijo je leta 1993 začel Odbor za poletne kulturne prireditve pri Ljudski knjižnici Metlika, od leta 2004 je organizator Kulturno društvo »Pridi zvečer na grad«, delo pa še vedno poteka pod okriljem knjižnice. V teh letih se je zvrstilo veliko prireditev in ogromno nastopajočih, tudi iz tujine. V sodelovanju z organizacijo »Imago Sloveniae – Podoba Slovenije«, katere članica je tudi metliška knjižnica, so med drugimi gostili Dečke iz St. Petersburga, orkester mandolin Beer-sheve iz Izraela, The Auckland Youth Orchestra z Nove Zelandije, skupino Harvard din & tonics iz ZDA, lani so gostili Barcelona Gipsy Klemzer Orchestra. Po besedah Strahiničeve so bili nepozabni folklorni nastopi skupin iz Mehike, Brazilije, Portugalske, Armenije, Tahitija, Rusije, Bosne in Hercegovine, Srbije, Hrvaške in ne nazadnje nastopi domačih folklornih skupin. Med drugimi so gostili tudi kulturne skupine naših rojakov - Folklorno skupino »Soča« iz Hamiltona, pevski zbor Jadran iz Clevelanda, folklorni skupini Nagelj in Mladi glas iz Toronta.

Odličen je odziv tudi na projekt »Bilo je...«, za katerega je metliška knjižnica prejela nagrado. Namen tega je predvsem približevanje dejavnosti knjižnice okoliškim prebivalcem Metlike. Prireditev je namreč zasnovana tako, da izberejo tematiko, za katero menijo, da bo zanimala krajane okoliških vasi. Po besedah Strahiničeve je pobudo za projekt dal Toni Gašperič, organizirajo pa ga v sodelovanju z Gostiščem Veselič iz Podzemlja, kjer se prireditve izvajajo. Tako so se v prvih pogovorih s Tonijem Gašperičem ljudje spominjali šolskih vrtov, žbularjev, česna, kolin, Gradaških mačkov ... Dogodek popestrijo s kulturnim programom, knjižničarji pripravijo razstavo gradiva na omenjeno tematiko, ljudje pa se lahko vpišejo v knjižnico in si knjige tudi izposodijo. Prireditve so zelo dobro obiskane, gostišče velikokrat »poka po šivih«, knjižnica pa je pridobila kar nekaj novih članov. Navadno si knjižnično gradivo (z razstave) izposodijo že na prireditvi sami, vrnejo pa ga v knjižnico. Strahiničeva ocenjuje, da jim je uspelo promovirati knjižnico v okolju, v katerem do sedaj ni bila tako prepoznavna.

Vsak peti Metličan član knjižnice

Ob zaključku leta 2014 je knjižnica štela nekaj manj kot 1.700 aktivnih članov, kar predstavlja več kot 20 odstotkov prebivalcev Občine Metlika. Uporabnikov knjižnice pa je veliko več, saj si pogosto na eno izkaznico izposoja gradivo kar cela družina.

Strahiničevo smo povprašali tudi, po katerem gradivu je največ povpraševanja. Odgovarja, da je to obvezno gradivo, ki ga predpišejo v osnovnih ali srednjih šolah za bralno značko ali obvezno domače branje. K branju zahtevnejše domače in tuje literature ter nagrajenih avtorjev spodbujajo z bralno značko za odrasle in bralnim klubom ter priložnostnimi razstavami. Rezultat ne izostaja, saj v zadnjih letih ugotavljajo porast povpraševanja po tovrstni literaturi. Veliko se izposoja tudi gradivo iz psihologije (osebna rast) in uporabnih znanosti – tu je Strahiničeva izpostavila samooskrbo, bio pridelavo na vrtu, sadovnjaku, vinogradu in drugo.

Na vprašanje, katero starostno skupino bralcev bi označila kot najbolj zahtevno, dodaja, da najstnike, ki jih je treba za branje motivirati.

Ljudska knjižnica Metlika se že vrsto let sooča s prostorsko stisko. V zadnjem času se veliko govori o novi knjižnici. V Metliki je kar nekaj lokacij, stavb, kjer bi lahko bila knjižnica, vse pa so potrebne temeljite obnove in tudi dogradnje. Za stavbo »Konzum« v starem mestnem jedru je občina že pridobila vso potrebno dokumentacijo, vendar je žal ostalo le pri tem. Ker letos praznujejo 150 let prve čitalnice na Dolenjskem, v knjižnici pričakujejo, da bo obletnica spodbuda za nadaljevanje s projektom.

